

Utvärderingsrapport Ljud- och Musikproduktion

Områdesnämnden Teknik och naturvetenskap har genomfört utvärdering av huvudområdet Ljud- och Musikproduktion. Underlagen har bland annat utgjorts av en självvärdering, kursplaner och utbildningsplaner. Underlagen har granskats av externa sakkunniga biträdande professor Jan Berg, Luleå tekniska högskola, och professor Johannes Brusila, Åbo Akademi, som lämnat yttranden enligt formulär *Bedömning efter extern granskning av huvudområde eller yrkesprogram*.

Dialog kring underlag har förts 2017-12-19 med ämnesföreträdare Johnny Wingstedt, och 2019-03-05 kring sakkunnigttranden och utvärderingsrapport med Thomas Florén och Johnny Wingstedt.

Utbildningens kunskapsbidrag och profil vid Högskolan Dalarna

Ljud- och Musikproduktion har vuxit fram ur en utpräglat praxisbaserad tradition, vilket är en situation som delas med flera besläktade utbildningar inom media och design. Ämnesområdets vetenskapliga tradition har därför en förhållandevis kort historik, och är i hög grad mångvetenskapligt. Ljud- och musikproduktionsområdet beforskas internationellt utifrån en mängd perspektiv, som innefattar bl.a. tekniska vetenskaper, akustik, musikvetenskap, historia, ekonomi, sociologi, pedagogik, psykologi, medievetenskap, semiotik, designteori och konst. Tydliga val behöver därför göras gällande utbildningens vetenskapliga fokus.

En central kunskapsaspekt inom medieproduktionsområdet vid Högskolan rör konsekvenserna av medieutbudets ökande grad av tillgänglighet i våra dagliga liv. I sina framtida roller som medieproducenter blir studenterna potentiellt viktiga sociala aktörer i utformandet av multimodala gestaltningar som på olika sätt speglar värderingar, attityder och ideologier. Ett medvetet och kritiskt reflekterande förhållningssätt till multimodala kommunikativa funktioner är därför av största vikt. Det ställs höga krav på omvärldskunskap, social, kulturell och etisk förståelse samt förmåga att kommunicera med både konsumenter, beställare och andra producenter på många olika nivåer. Med detta som utgångspunkt inkluderas ett samhällsperspektiv genom hela utbildningen.

I sina framtida verksamheter viktigt att studenterna självständigt kan identifiera, formulera och lösa problem av såväl teoretisk och vetenskaplig art som av praktisk, konstnärlig och teknisk natur. Målet är att med gradvis stigande komplexitet, svårighetsgrad och självständighet utmana studenten att ta sig an dessa olika dimensioner av problemhantering och att utveckla ett självständigt, kreativt och kritiskt förhållningssätt. Detta bland annat genom att utveckla en miljö för ”situerat lärande”, med infrastruktur och utrustning som är av hög professionell kvalitet, och återkommande inslag av projektledning och entreprenörskap.

Sakkunnigas kommentarer

I jämförelse med övriga motsvarande institutioner i Sverige har utbildningen i Falun traditionellt utgått från en mera musikvetenskaplig, humanistisk och samhällsvetenskaplig, snarare än en renodlat teknisk eller musikskapande infallsvinkel. Områdesbeskrivningen verkar befogade såväl med tanke på utbildningens samhälleliga och vetenskapliga relevans samt dess profilering i förhållande till övriga utbildningar i Sverige. Givet motsvarande utbildningar i Sverige är huvudområdets profil väl vald eftersom den snarare kompletterar än konkurrerar med dessa.

En av de sakkunniga noterar att miljön ser ut att växt fram genom att utbildningens innehåll och lärarnas kompetens växelverkat. En möjlig risk med detta är svårighet att styra inriktningen utifrån ett helhetsperspektiv och att flera disparata individburna spår uppstår som kan uppfattas som spretiga. Självvärderingen visar dock att man arbetat för att definiera en fokuserad inriktning av huvudområdet. Sammantaget visar självvärderingen att ansvariga förmår resonera och dra relevanta slutsatser av områdets komplexitet.

Självvärderingen visar också en medvetenhet om de förändrade villkoren för produktion och användande av medier och vikten av att dessa faktorer ingår i utbildningen för de som kommer att vara verksamma inom området.

I självvärderingen pekas på vikten av att studenterna självständigt ska kunna identifiera, formulera och lösa ”såväl problem av teoretisk och vetenskaplig art som av praktisk, konstnärlig och teknisk natur”. Därtill nämns ”återkommande inslag av projektledning och entreprenörskap”. Att fånga dessa aspekter är en hög målsättning vars framgång inte omedelbart går att bedöma. Risken är att man försöker omfatta för stor bredd,

Det växande internationella samarbetet tyder på att utbildningen funnit sin plats och profil också i ett internationellt sammanhang. Man kan även se det internationella samarbetet som ett slags benchmarking, som ger en klar antydan om institutionens ställning och betydelse.

Nämndens kommentarer

En möjlig väg framåt är att knyta ihop det samhällsvetenskapliga/humanistiska med det tekniska genom ett tydligare audiovisuellt designvetenskapligt perspektiv. Detta lyfter fram gestaltning genom ett brett angreppssätt som inkluderar såväl det teoretiska som det tekniska.

Akademisk miljö och lärarkompetens

I utbildningen finns 19 anställda lärare, varav en professor (konstnärlig) och fyra lektorer (två vetenskapligt grundade och två på konstnärlig basis).

Framförallt lektorer representerar och utvecklar den akademiska profileringen med inriktning mot musikvetenskap, sociologi, multimodalitet, sociosemiotik, design och musikpedagogik. Huvuddelen av lärarstaben, oavsett akademisk befattning, har dessutom en teknisk/konstnärlig bakgrund (eller verksamhet parallell med arbetet vid HDA) – som musiker, kompositörer, musikproducenter, konstnärer, ljudtekniker, företagare.

Förutom de nämnda lärarna i tabellen anlitas ytterligare värdefulla kompetenser inom relaterade områden vid Högskolan såsom bildproduktion, bildpedagogik, rättsvetenskap, företagsekonomi och nationalekonomi. Dessutom kompletteras de projektinriktade, gestaltande och tekniska kursmomenten med varje termin ca 30 externa gästlärare samt med externa projektbeställare i olika projektkurser. För examensarbeten externa medbedömare, och i viss mån även externa handledare.

Det akademiska och kollegiala pedagogiska samtalet och utvecklingsarbetet pågår på många olika nivåer. Ett formellt forum är huvudområdets ämnesmöte, som hålls varannan vecka. Medieavdelningens högre Audiovisuella seminarium, som är kärnan i forskningsgruppen Audiovisuella studier vilken är en del av forskningsprofilen Interkulturella studier (ISTUD), vid Högskolan Dalarna. Seminariet har regelbundna och välbesökta sammankomster cirka var tredje vecka.

Sakkunnigas kommentarer

Befintlig kompetens spänner över ett stort område och väl fångar komplexiteten i ämnet, men att en förstärkning av samhällsperspektivet kan kräva något högre kapacitet. Om samhällsinriktningen ska ges större genomslag (se pkt 5 nedan) kan tjänstgöringsgraden i utbildningen för de disputerade lärarna med denna inriktning behöva öka.

Den vetenskapliga förankringen är långt beroende av de universitetsutbildade personernas kompetenser. I och med att det skett pensioneringar inom just denna grupp, fr.a. med professorskompetens, är det viktigt att betona denna aspekt vid nyrekryteringar för att trygga verksamhetens vetenskapliga basis.

Även om en tillfredsställande stor del av lärarkåren har avlagt högskolepedagogiska studier, skulle det vara önskvärt att alla i framtiden hade gjort det och att lärarna sporras att studera högskolepedagogik som en del av sitt arbete.

En omfattande aktivitet, t ex i form av forskningsprojekt, publikationer, konferensmedverkan, nätverksinitiativ, etc., som får anses vara relevant och fullt tillräcklig i relation till områdets inriktning och utbildningens nivå.

Inom Ljud- och musikproduktion har den röda tråden varit en humanistisk och samhällsvetenskaplig förankring och önskar man fortsätta med denna profil bör detta noteras i samband med nyrekryteringar, vilket (såsom redan konstaterats ovan) är speciellt viktigt nu som en följd av pensioneringar av personer med vetenskaplig professorskompetens. Likaså bör man formalisera forskningsaktivitetens betydelse genom tillbörliga institutionella åtgärder, t.ex. med hjälp av tillräckliga procentuella andelar forskning i tjänst.

Nämndens kommentarer

Genom att fokusera på ett audiovisuellt designperspektiv kan man syntetisera humanistiska/samhällsvetenskapliga perspektiv med de tekniska. Den vetenskapliga kompetensen

har stärkts sedan detta skrevs genom nyanställningar. Gästprofessor Mats Trondman har tillkommit sedan självvärderingen skrevs.

Forskningsförankring

Enligt självvärderingen är en speciell utmaning för medieproduktionsutbildningar att på ett naturligt vis förena och sammanfläta praxisbaserad produktionstradition med en akademisk tradition. Strävan är att kontinuerligt arbeta med att stärka och tydliggöra relationen mellan studenternas praktiska produktionsarbete och vetenskaplig metodik samt teoretiska ramverk genom att tydliggöra en syn på kursernas olika produktionsmoment som kunskapsutvecklande undersökningar. Text arbetas utifrån ett uttalat designperspektiv, som inkluderar både designbaserad metodik och forskning. Målsättningen är att möjliggöra insikter om hur teoretisk kunskap kan komma till uttryck genom tal, skrift och även genom andra uttrycksformer – liksom hur praktisk kunskap kan språkliggöras. I denna process är en central uppgift att utveckla ett ”metaspråk”, att språkliggöra det praktiska arbetet genom kontinuerlig utveckling av begrepp och terminologier – samt insikter om roller, relationer, funktioner och kreativa möjligheter i olika situationer och konstellationer.

Av en mångfald vetenskapliga teoretiska perspektiv följer även en mångfald av associerade vetenskapliga metoder. Tidigt i utbildningen ges studenterna tillfälle att använda ett flertal olika teoretiska modeller för analys, lyssningsstrategier och reflektion, både utifrån egna och andras produktioner. Exempel på detta är multimodal och sociosemiotisk; diskurs- och genrekritisk analys; och musikvetenskaplig/historisk analys

Termin 2 introduceras en mer generell vetenskaplig, teoretisk och metodologisk skolning. En anledning till att denna kurs kommer relativt tidigt i utbildningen är en ambition att studenterna ska kunna etablera ett mer fördjupat vetenskapligt förhållningssätt i påföljande kurser under termin 3 och 4, som leder fram till examensarbetet i termin 5.

Vetenskapliga artiklar och monografier utgör en betydande del av kurslitteraturen för varje kurs. Vetenskapliga artiklar och uppsatser, dels som förlagor men framförallt för att studenterna genom diskussion och kritisk reflektion gradvis ska ges möjlighet att erövra en förståelse för ämnesområdets vetenskapliga utgångspunkter. Grundläggande undervisning i sökning av litteratur ges av bibliotekets personal.

Sakkunnigas kommentarer

En av de sakkunniga noterar att utbildningsmålen är mer lika de som kan förväntas i liknande utbildningar, medan beskrivningen av huvudområdets inriktning är mer profilerad. Vid jämförelse mellan den angivna inriktningen av huvudområdet, ”musikvetenskapligt perspektiv, kombinerat med en teknisk fördjupning”, samt ”musikpedagogik, sociologi, design, socio-semiotik och multimodalitet”, och de angivna programmålen kan följande observeras: I utbildningsplanen för *Audiovisuell produktion* framträder inte till omfattning och djup de delar i huvudområdet som bygger på musikvetenskap och musikpedagogik, även om man kan anta att de finns där. Det aktualiserar frågan om Audiovisuell produktion har en annan tyngdpunkt än huvudområdet. För

Ljud- och musikproduktionsprogrammet förefaller utbildningsplanen ha ett starkt produktionspraktiskt och tekniskt fokus, medan huvudområdets inriktning har en lägre synlighet i både utbildnings- och kursmål.

Genom satsningar nu kan man vara med om att bygga upp ett nytt forskningsfält såväl nationellt som internationellt. En förutsättning för det här är att man lyckas kombinera forskning med praxis så att utbildningen genomsyras av forskningsbaserad undervisning utan att ge avkall på den praxisorienterade särprägnen.

Nämndens kommentarer

Återigen: Vinkeln audiovisuell design kan knyta utbildningen starkare till forskningen.

Utbildningens organisation

Kurserna inom huvudområdet är endast sökbara för studenter som antagits till program vilket innebär att examen inom huvudområdet erhålles via programstudier. På kandidatnivå två utbildningsprogram: *Ljud- och musikproduktionsprogrammet* och *Audiovisuell produktion*,

Söktrycket är högt, speciellt för Ljud- och musikproduktionsprogrammet som har över 300 sökande varje år.

Förändrade attityder i branschen till aktörer med kandidatexamen kan även vara en bidragande orsak till att allt fler studenter väljer att ta ut examen, vilket också illustreras av en ökning av tidigare studenter som kommer tillbaka för att komplettera sin utbildning för att kunna ta ut examen.

Sakkunnigas kommentarer

Nämndens kommentarer

Genomtänkt struktur. Det saknas möjlighet att läsa fristående kurser, men finns heller inget intresse från utbildningen eftersom den inte kan hantera fler studenter på campus.

Däremot borde det finnas möjlighet att utveckla kurser på engelska för distansstudenter. För att kunna ge fristående kurser behöver huvudområdets kärnkurser definieras tydligare eftersom måluppfyllelsen nu garanteras av programstrukturen.

Måluppfyllelse och progression

Studenterna kommer till en utbildning av detta slag med stora individuella skillnader i språkliga färdigheter, vilket innebär pedagogiska utmaningar. Huvudområdet lägger därför stor vikt vid att systematiskt öva skriftliga aspekter (såväl som muntliga) i alla kurser, i form av övningar, seminarier och olika former av examinerande moment.

För att stärka det pedagogiska och didaktiska arbetet med att utveckla studenternas skrivande, har genomförts ett systematiskt arbete med att inventera och utveckla programmets samtliga textaktiviteter. Eftersom samtliga kurser innefattar något eller några inslag där studenterna behöver skriva, är det viktigt att få en översikt över hur textproduktionen fördelas och utvecklas. Med detta som utgångspunkt diskuteras möjligheter att renodla och variera uppgifterna och former för respons.

Genom hela utbildningen tränar studenterna skrivande av vetenskapliga texter i olika former. I stort sett varje kurs innehåller en skriftlig del, t ex laborationsrapporter, PM, ”pitchar”, analyser eller reflektionsdokument. I de kurser som innefattar mer substantiella skrivuppgifter, betonas i kursmål och/eller betygskriterier vikten av att studenten ska kunna uppvisa god skriftlig struktur, språkbehandling och formalia.

Handledningen av examensarbete görs huvudsakligen genom grupphandledning med mindre grupper (ca 4-6 studenter i varje), externa medbedömare från andra lärosäten anlitas som granskare och bedömare av studenternas självständiga arbeten.

Sakkunnigas kommentarer

Kursplanerna följer helheten en logisk struktur i vilken kursernas mål strävar till att stödja den övergripande målsättningen. Progressionen verkar logisk och välplanerad.

Flera uppgifter tyder på att studenterna erbjuds rikligt med möjligheter att förbereda sig inför examensarbetet. Exempel på hur studenterna i kurserna genom övningar med lämplig progression utvecklar sin förmåga att skaffa underlag och skriva vetenskaplig text verkar välgrundade och indikerar att studenterna får tillräcklig förberedelse.

Det finns tydliga betygskriterier för bedömningen av examensarbetena. Handledningen bygger på en sund småskalighet då den stora studentgruppen fördelas i mindre grupper enligt ämne och handledarna kan tilldela varje student 20 timmar. Likaså är hela seminarieprocessen genomtänkt med externa experter och en väl planerad grundstruktur och examinationspraxis.

En av de sakkunniga påpekar att beskrivningen av huvudområdet betonar att grunden ligger i humaniora och samhällsvetenskap, medan teknik och produktion sägs vara inslag. Den sakkunniges intryck av utbildnings- och kursplaner är dock snarare att teknik och framförallt produktion har en stor plats och är mer än endast inslag i båda utbildningarna, och i synnerhet i *Ljud- och musikproduktionsprogrammet*. Därmed får huvudområdets inriktning inte det genomslag i målen som kan förväntas utifrån hur inriktningen beskrivs. Fördelningen mellan antalet vetenskapligt meriterade lärare och andra lärare stärker också detta intryck.

Nämndens kommentarer

Nämnden är enig med sakkunniga. En anledning till att profilen skrivs fram som det görs i självvärderingen är att den vetenskapliga kompetensen finns i humaniora och samhällsvetenskap. Det finns ett behov av tekniska lektorer.

Omvärldsbevakning/arbetslivsanknytning

Miljön bedriver enligt självvärderingen en aktiv kontaktverksamhet som innebär samverkan med andra lärosäten, med branschföreträdare och med före detta studenter.

Utbildningen ingår i ett nätverk med liknande svenska högskoleutbildningar som årligen samlas vid en nationell ämneskonferens

Genom samverkan i distansprogrammet *Musik- och ljuddesign 120 hp* har huvudområdet en speciell relation till motsvarande miljöer vid Mittuniversitetet och Linnéuniversitetet.

Liknande aspekter gäller formerna för bevakning av arbetsmarknaden, där vissa av gästlärarna också är (eller representerar) potentiella arbetsgivare.

Sakkunnigas kommentarer

Utbildningen ser ut att innehålla en mängd relevanta inslag för den som avser att arbeta med ljud- och musikproduktion, vilket gör att förberedelserna för yrkeslivet bedöms som tillfredsställande.

Kopplingen byggs upp och förstärks genom nyttjande av timlärare verksamma i arbetslivet, projekt med externa aktörer, möjligheter att praktisera osv. Som en följd av de allt snabbare förändringarna inom sektorn är det av största vikt att dessa praktiker i framtiden även utvecklas så att utbildningen motsvarar de föränderliga kraven.

Det kan också vara skäl att utveckla utbildningens uppföljning av hur alumner placerar sig i arbetslivet för att försäkra sig om kursutbudets fortsatta relevans.

Nämndens kommentarer

En alumniundersökning bör göras i och med att arbetslivet har förändrats de senaste 10-15 åren.

Studentinflytande

Huvudsakliga former för studenternas inflytande över utbildningen är programråd (1-2 ggr per läsår), skriftliga och muntliga kursvärderingar i slutet av varje kurs, programutvärderingar samt genom mer informella samtal som förs löpande.

Som exempel på typiska åtgärder som vidtagits föranledda av kursutvärderingar kan nämnas justeringar, omfattning och fördelning av kursinnehåll (inklusive utveckling av struktur och progression), och att överlappning (eller glapp) mellan olika föreläsare har uppmärksamats.

Sakkunnigas kommentarer

Goda förutsättningar för studentpåverkan. Det här inbegriper planerade och formaliserade utvärderingsmöjligheter samt mindre formella situationer som inbjuder till reflexion och kommunikation om studierelaterade frågor

Nämndens kommentarer

Nämnden har inget ytterligare att tillägga.

Internationalisering

Sedan 2011 tar utbildningen varje vårtermin emot utbytesstudenter från Høgskolen i Hedmark i Norge. Erasmusavtal även med Institutt for musikkvitenskap, Universitetet i Oslo samt Institutionen för musikvetenskap. De senaste två åren har studenter gjort praktik i London, Nürnberg, Moskva, New York, Tokyo och Seoul.

Ljud- och musikproduktion vid HDa har som målsättning att vara drivande i den nordiska forskningen inom området, och i samband med detta har 2012 en (första) antologi publicerats i syfte att bidra till vetenskapliggörandet av utbildningsområdet. 2013 introducerades och genomfördes en första nordisk forskningskonferens, Sound and Music Production vid HDa, initierad av huvudområdet Ljud- och musikproduktion i Falun.

Sakkunnigas kommentarer

Sakkunniga konstaterar att utbildningen har byggt upp ett internationellt nätverk med bl.a. lärar- och studentbesök från andra högskolor, konferenser, samarbetsavtal och den egna personalens internationella publikations- och konferensaktiviteter.

Nämndens kommentarer

Några kurser skulle kunna ges på engelska.

Jämställdhet och mångfald

En utmaning är den ojämna genusfördelningen där kvinnliga studenter (och även lärare) är kraftigt underrepresenterade i miljön. Frågan är en stående punkt på den nationella ämneskonferensen. Vid rekrytering av gästlärare beaktas alltid genusaspekten. HT 17 hade dock en ovanligt stor andel kvinnliga sökande, och det uttrycks i självvärderingen förhoppningar om att detta är början på en trend

Angående mångfald beskrivs att studenterna inom huvudområdet utgör en relativt heterogen grupp som förenas av ett stort intresse för musikproduktion, där studievana och kulturell bakgrund kan uppfattas vara av underordnad betydelse för studenternas val.

Sakkunnigas kommentarer

Jämställdhet eftersträvas med förebildsarbete, gästlärarrekrutering och planerade särskilda insatser. Mångfald berörs ej med särskilda åtgärder; man menar att studentgruppen är heterogen redan idag. Dock görs ingen djupare analys. Sammantaget uppvisas en medvetenhet om dessa frågor och vissa positiva resultat.

Jämställdhet och mångfald är ett problemområde inom utbildningar som dessa. Den balanserade diskussionen i självvärderingen tyder på att man är medveten om problematiken och aktivt söker lösningsmodeller.

Nämndens kommentarer

Nämnden har inget att tillföra.

Framtidsperspektiv

Det ligger utmaningar att utveckla och synliggöra huvudområdets profil. Mera praktiska utmaningar gäller utrymmesfrågan i Mediehuset, och den stundtals höga arbetsbördan, där lärarna riskerar att utmattas.

I dialog lyfter företrädarna för utbildningen fram några prioriterade områden:

- jämställdhetsarbete,
- rekrytering av akademisk kompetens, och resurser till kompetensutveckling för främst adjunkter, t ex möjlighet att läsa magisterprogrammet Audiovisuella studier,
- internationalisering som en förutsättning att stärka den akademiska miljön.

Sakkunnigas sammanfattning

Styrkor inom huvudområdet:

Huvudområdet har en väl vald och underbyggd inriktning och en lärargrupp med en sammantagen god kompetensbredd. Den redovisade forskningsaktiviteten är god för ett huvudområde på grundnivå.

Huvudområdet ljud- och musikproduktion bygger på en (för ämnesområdet) lång utbildningstradition och framgångsrik historia. Genom åren har den lyckats skapa en tillräcklig kritisk massa av studenter, personal och alumner för att etablera sig som en stabil utbildning med egen profil och samhällsrelevans. Samtidigt har huvudområdet lyckas förnya sig och skapa visioner om framtida utveckling.

Svagheter inom huvudområdet:

Utbildningsprogrammets realisering av huvudområdets inriktning ger en delvis splittrad bild; det som övertygande argumenteras för i beskrivningen av huvudområdet har inte samma tydlighet och tyngdpunkt i kurs- och utbildningsplaner.

Med tanke på att huvudområdet profilerat sig utgående från en human- och samhällsvetenskaplig bas och i och med att det i framtidsplanerna ingår visioner om utvidgning till avancerad nivå och forskarutbildning är det av största vikt att ljud- och musikproduktion värnar om och utvecklar den vetenskapliga kompetensen.

Möjligheter för framtida utveckling:

En tydligare profilering som bygger på de redovisade tankarna om huvudområdets samhällsperspektiv skulle göra området tydligare och öka dess potential.

Utgående från självvärderingen kan man dra slutsatsen att huvudområdet ljud- och musikproduktion har alla förutsättningar att utveckla ett masterprogram och på sikt forskarstudier. Redan nu har institutionen goda förutsättningar att bedriva nationellt och internationellt forskningssamarbete. Detta torde gå att förverkliga så att man kombinerar internationella trender och lokala intressen med beaktande av den lokala miljön, förankringen, betydelsen osv.

Sårbarhet för förändringar:

Miljön har få vetenskapligt meriterade, men det är inte unikt för denna utbildning.

En områdesspecifik utmaning är den snabba teknologiska utvecklingen och de därtill sammanhängande ekonomiska, sociala och kulturella aspekterna. Det här förutsätter stora satsningar på utrustning, kompetensutveckling osv, men framför allt en förmåga att utforska, analysera, tolka och förklara förändringarna så att man kan anpassa verksamheten därefter.

Nämnden håller inte med om detta. Omvärldsförändringar ingår redan i det dagliga arbetet.